

Dominik Mieszala

e-mail:182007@student.ue.wroc.pl

ORCID: 0000-0001-5735-7981

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Mechanizm *pay and refund* w podatku u źródła u osób prawnych

DOI: 10.15611/2023.54.1.09

JEL Classification: M410

Streszczenie: Wraz z nowelizacją przepisów podatkowych w 2022 roku zaczął obowiązywać nowy mechanizm w podatku u źródła – *pay and refund*. Jego wprowadzenie wpływa bezpośrednio na atrakcyjność inwestycyjną w Polsce lub poczucie bezpieczeństwa w regulowaniu zobowiązań podatkowych z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych. Z drugiej strony umożliwiono szybszy zwrot poniesionego obciążenia podatkowego przez płatnika. W artykule zawarto informacje wprowadzające i ogólny opis podatku u źródła i jego regulacji, wskazano istotę nowego mechanizmu oraz zwolnienia i preferencje z nim związane. Następnie na przykładach praktycznych przedstawiono zastosowanie nowego mechanizmu *pay and refund*. Celem artykułu jest omówienie najnowszych zmian prawnych dotyczących nowego mechanizmu rozliczania podatku u źródła i wskazanie, kiedy podatnik zobligowany jest do jego stosowania, wraz ze skutkami tego rozwiązania dla podatnika. Autor skorzystał z następujących metod badawczych: studia literaturowe, analiza artykułów, aktów prawnych, stron internetowych o tematyce branżowej.

Słowa kluczowe: WHT, podatek u źródła, mechanizm *pay and refund*

1. Wstęp

Podatek u źródła jest to zryczałtowany podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych. Przepisy go regulujące podlegają częstej aktualizacji przez ustawodawcę. Jest to związane z tym, iż wpływy z podatków dochodowych (zarówno podatku dochodowego od osób fizycznych jak i prawnych) zasilają budżet państwa. Podstawowym aktem prawnym określającym ten podatek jest ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych (Ustawa z dnia 15 lutego 1992...) i ustawa o podatku od osób fizycznych (Ustawa z dnia 26 lipca 1991...). Ważną kwestią w przypadku ustalenia podatku u źródła jest zidentyfikowanie rezydencji podatkowej przedsiębiorcy. W art. 3 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (Ustawa z dnia 15 lutego 1992...) wskazano, iż podatnicy (osoby prawne), którzy mają zarząd lub siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podlegają obowiązkowi podatkowemu od całości swoich dochodów, bez względu na miejsce ich uzyskania. Noszą oni miano rezydentów podatkowych. Dochody nierezydentów podlegają jedynie opodatkowaniu w przypadku, gdy są uzyskiwane na terytorium RP – jest to tak zwany ograniczony obowiązek podatkowy.

Płatnikiem w przypadku podatku u źródła jest zasadniczo przedsiębiorstwo z kraju źródła – czyli z państwa, z którego są wypłacane np. należności licencyjne, dywidendy lub odsetki. Podatnikiem co do zasady jest strona przeciwna, otrzymująca te świadczenia pieniężne, będąca nierezydentem w państwie źródła. Podstawą opodatkowania jest w tym przypadku przychód, czyli wszystkie te środki pieniężne, które zostaną przekazane przez spółkę z państwa źródła do nierezydenta. Przedmiotem opodatkowania są: płatności za określone usługi niematerialne, dywidendy, odsetki, należności licencyjne. W niektórych przypadkach możliwe jest skorzystanie z obniżonej stawki podatku określonej w umowie o unikaniu podwójnego opodatkowania pomiędzy krajem źródła a krajem siedziby podatnika, po spełnieniu ustawowych wymagań lub ze zwolnienia. Często stosowana jest także klauzula ubruttowania w przypadku, gdy podatek nie może być zapłacony ze środków podatnika (a w zasadzie uiszczenia mu płatności w kwocie pomniejszonej o należny podatek). Wraz z nowelizacją przepisów podatkowych, w 2022 r., zaimplementowano zmiany dotyczące podatku u źródła. Wprowadzony został między innymi: mechanizm *pay and refund* oraz nowe pojęcie rzeczywistego właściciela (ang. *beneficial owner*).

Celem artykułu jest omówienie najnowszych zmian w podatku u źródła. Jest to zagadnienie ważne dla wszystkich spółek, gdyż wpływa bezpośrednio na ich płynność finansową, czyli zdolność do terminowego regulowania zobowiązań wobec kontrahentów. W artykule omówiono istotę nowego mechanizmu *pay and refund*, wskazano możliwości, które pozwalają na niestosowanie tej procedury, a także na przykładzie pokazano problemy związane z podatkiem u źródła w praktyce. Autor skorzystał z następujących metod badawczych: studia literaturowe, analiza artykułów, aktów prawnych oraz stron internetowych o tematyce branżowej.

2. Istota mechanizmu *pay and refund* w WHT

Podatek u źródła wpływa bezpośrednio na potencjał inwestycyjny danego kraju. Nawiązywane umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania (dalej też: UPO) pozwalają na zredukowanie obciążenia podatkowego zagranicznych spółek i umożliwienie im efektywnego inwestowania w Polsce (Kuźniacki, 2022, s. 38). Wprowadzenie mechanizmu *pay and refund* w 2022 r. z pewnością będzie miało wpływ na to, czy potencjalni inwestorzy zdecydują się na inwestycje w Polsce. Pierwsze projekty wprowadzenia tego mechanizmu były publikowane już w 2018 r. Finalnie jednak ustawodawca zdecydował się wyłączyć pewne płatności z nowego reżimu i braku możliwości zastosowania zwolnienia, mniejszej stawki podatku lub niepobrania podatku.

Istotą tego mechanizmu jest to, iż w stosunku do płatności za (Ustawa z dnia 15 lutego 1992...):

- należności licencyjne, czyli należności w rozumieniu art. 21 ust. 1 pkt 1 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych,
- dywidendy, a także inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych mających rezydencję podatkową w RP,

- odsetki, na rzecz kontrahentów powiązanych, a zarazem nierezydentów, których suma w stosunku do danego podmiotu wyniesie powyżej 2 mln zł., co do zasady nie można zastosować zwolnienia z WHT (ang. *withholding tax* – podatek u źródła) lub obniżonej stawki lub niepobrania podatku z UPO. Nowy reżim podatkowy w WHT nie obejmuje płatności za usługi niematerialne, płatności dokonywanych na rzecz podmiotu niepowiązanego oraz płatności na rzecz polskich rezydentów (również powiązanych).

W przypadku dywidend podstawowa stawka podatku, którą należy zastosować, wynosi 19%, a dla odsetek i należności licencyjnych – 20% (Piętaś, 2022). Ważne jest to, iż płatności podlegające temu mechanizmowi będą poddane określonej stawce tylko w wysokości przekraczającej 2 mln złotych (Wojtach, 2021). Zwrot podatku, który został uiszczony w związku z mechanizmem *pay and refund*, jeżeli byłoby możliwe zastosowanie zwolnienia lub preferencji, powinien być uiszczony na konto podatnika/płatnika (w zależności, kto ostatecznie ponosi ciężar podatku) przez organy podatkowe w ciągu 6 miesięcy od złożenia wniosku o zwrot. Wniosek składa się po uiszczeniu podatku, dołączając do niego dokumenty, m.in. certyfikaty rezydencji podatkowej, potwierdzenia przelewów bankowych.

Nowy reżim podatkowy niesie ze sobą wiele ryzyk. Poniżej omówiono kilka z nich, wraz z wytłumaczeniem, co dokładnie może je powodować (EY, 2022):

- sankcje osobiste – w przypadku podpisania oświadczenia przez członków zarządu w celu zwolnienia z mechanizmu;
- sankcje finansowe – związane z niewystarczającym wypełnieniem procedur weryfikacji (należytej staranności ustalenia rzeczywistego właściciela);
- przekwalifikowanie należności – w związku z błędnym zakwalifikowaniem płatności zwiększy zobowiązanie podatkowe;
- pogorszenie płynności finansowej – związane z oczekiwaniem na zwrot podatku;
- brak zwrotu podatku – w przypadku niedopełnienia procedur dotyczących dokumentacji wymaganej do zwrotu, przy możliwości zwolnienia lub preferencji z tytułu WHT.

3. Zwolnienia i preferencje związane z mechanizmem *pay and refund*

Wprowadzona nowelizacja przepisów dotyczących WHT w 2022 roku pozwala na zwolnienie z obowiązku korzystania z mechanizmu *pay and refund*. Obecnie istnieją dwa sposoby, które umożliwiają pominięcie nowego mechanizmu (Mikuła, 2022). Są to:

- **oświadczenie płatnika** o posiadaniu wymaganych dokumentów do zastosowania danej stawki podatku, zwolnienia, lub niepobrania podatku,
- uzyskanie opinii o stosowaniu preferencji.

Oświadczenie płatnika zostało uregulowane w art. 26 ust. 7a ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (Ustawa z dnia 15 lutego 1992...). Powinno być złożone najpóźniej w dniu wypłaty należności przez płatnika, odrębnie dla każdego kontrahenta. Jednakże ważność takiego oświadczenia jest dosyć krótka, albowiem wynosi jedynie 2 miesiące, od miesiąca następującego po miesiącu, w którym złożono oświadczenie. Generuje to problemy związane z wydawaniem dużej liczby oświadczeń, które musi podpisać kierownik jednostki, a w przypadku spółek kapitałowych będą to wszyscy członkowie zarządu. Oświadczenie to powinno być złożone w formie elektronicznej, a zatajenie informacji lub poświadczenie nieprawdy może grozić odpowiedzialnością karno-skarbową, również dla członków zarządu. Płatnik, składając je, poświadcza, iż dokonał weryfikacji kontrahenta z należytą starannością. Aktualnie pojęcie należytej staranności pozostaje nieuregulowane prawnie. Stwarza to wiele problemów interpretacyjnych, a jedyną dotychczas pomocną informacją są objaśnienia podatkowe Ministerstwa Finansów. Według tych objaśnień należyta staranność wiąże się m.in. z: weryfikacją otrzymanych dokumentów ze stanem faktycznym, weryfikacją rezydencji podatkowej odbiorcy należności oraz weryfikacją, czy odbiorca jest końcowym rzeczywistym odbiorcą. Podanie nieprawdy w oświadczeniu pociąga za sobą również możliwość nałożenia na płatnika dodatkowych zobowiązań podatkowych w wysokości minimum 10% podstawy opodatkowania należności, w stosunku do których podatnik podał nieprawdę. Korzyścią złożenia oświadczenia jest fakt, iż umożliwia ono natychmiastowe skorzystanie z obniżonej stawki podatku u źródła oraz zwolnienia z jego uiszczania. Jednak duża odpowiedzialność osobista członków zarządu (kierownika jednostki), krótki czas obowiązywania oświadczenia, niesprecyzowany proces badania kontrahenta z należytą starannością budzą pewne obawy płatników w stosunku do tego, czy warto składać oświadczenia (Deloitte, 2019).

Drugą z opcji, która pozwala na niestosowanie mechanizmu *pay and refund*, jest uzyskanie opinii o stosowaniu preferencji. Zostało to uregulowane w art. 26b ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (Ustawa z dnia 15 lutego 1992...). Wniosek w celu uzyskania opinii należy złożyć na odpowiednim formularzu WH-WOP – w przypadku składania przez płatnika – albo WH-WOZ – w przypadku składania przez podatnika. Wniosek jest składany w formie elektronicznej i powinien zawierać także odpowiednią dokumentację, która będzie potwierdzała możliwość zastosowania zwolnienia z podatku, mniejszej stawki lub niepobierania go, jeśli jest takie uregulowanie w umowie o unikaniu podwójnego opodatkowania. Opłata od wniosku wynosi 2 tys. zł, jej ważność to 36 miesięcy, a termin na wydanie opinii – 6 miesięcy. W przypadku zmiany stanu faktycznego wnioskodawca powinien w ciągu 14 dni powiadomić właściwy organ podatkowy (Lubelski Urząd Skarbowy). W przypadku stwierdzenia, że dokumenty są niewystarczające, organ podatkowy ma możliwość odrzucenia wniosku, bowiem każdy warunek wskazany w danej umowie o unikaniu podwójnego opodatkowania powinien być spełniony i w pełni udokumentowany. Podsumowując, do zalet tej opcji należy fakt, iż jest o wiele bez-

piecniejsza, gdyż nie generuje bezpośredniego narażenia na ryzyko bezpośrednich i osobistych sankcji karno-skarbowych. Zaletą jest także to, iż opinia o stosowaniu preferencji ma dłuższy okres ważności niż oświadczenie płatnika. Do wad należy zaliczyć to, iż na wydanie opinii można czekać nawet pół roku, a każdorazowa zmiana stanu faktycznego wymusza ponowne składanie wniosku, a więc także dodatkowe koszty z tym związane (Mikuła, 2022).

4. Przykłady praktyczne

W związku z nowelizacją ustaw podatkowych, ważne jest, aby wprowadzone zmiany umieć stosować w praktyce. Z tego powodu poniżej opisano dwa stany faktyczne, które pozwalają urzeczywistnić aktualne problemy związane z WHT. Autorskie przykłady ułatwiają zrozumienie tych istotnych zmian. Umożliwiają lepiej zrozumieć przedsiębiorcom i pracownikom działów podatkowych wprowadzone nowelizacje, co pozwoli uchronić ich przed sankcjami. W pierwszym przykładzie omówiono opodatkowanie podatkiem u źródła należności licencyjnych w kwocie powyżej 2 mln EUR, w drugim natomiast opodatkowanie odsetek oraz dywidendy i usług niematerialnych.

Stan faktyczny nr 1:

Fabrix sp. z o.o. zajmuje się produkcją części mechanicznych do samochodów różnych marek. W związku z tym w ramach leasingu operacyjnego używa maszyny, które wspomagają proces produkcji. Leasingodawcą jest spółka z Francji, posiadająca rezydencję podatkową we Francji oraz 30% udziałów w spółce Fabrix sp. z o.o. Należności z tytułu leasingu wynoszą 2,5 mln EUR.

Czy spółka z Polski będzie zobligowana do uiszczenia podatku u źródła?

Odpowiedź: Spółka polska będzie zobligowana do uiszczenia podatku u źródła według mechanizmu *pay and refund* w wysokości nadwyżki ponad 2 mln zł, gdyż spełnione są wszystkie przesłanki nakazujące stosowanie mechanizmu, a przedmiot należności – leasing maszyny – jest traktowany jako należności licencyjne w związku z użytkowaniem urządzenia przemysłowego. Wtedy płatnik, czyli spółka polska, będzie zobligowany do uiszczenia podatku za podatnika z Francji. W zależności od zapisu w umowie możliwa będzie procedura ubruttowienia, po czym w zależności od tego, kto poniesie ciężar podatku, płatnik będzie mógł złożyć wniosek o zwrot zapłaconego podatku do organu podatkowego. Zarząd z Polski może zastosować oświadczenie o posiadaniu wymaganych dokumentów, przyjmując ryzyko sankcji i wtedy, zgodnie z umową o unikaniu podwójnego opodatkowania pomiędzy Francją i Polską (art. 12 ust. 1), byłoby możliwe opodatkowanie tych należności jedynie we Francji lub (art. 12 ust. 2) w państwie źródła stawką 10% zamiast 20%, pod warunkiem, że spółka francuska jest rzeczywistym właścicielem (ang. *beneficial owner*). Jeśli należ-

ności te mają charakter powtarzalny i długotrwały, warto uzyskać opinię o stosowaniu preferencji podatkowej z WHT.

Stan faktyczny nr 2:

Stansky sp. z o.o. posiadająca siedzibę w Polsce zaciągnęła pożyczkę od spółki z Włoch i wypłaca odsetki w wysokości 500 EUR. Dodatkowo wypłaca dywidendę innej spółce z Włoch, która jest z nią niepowiązana, a dywidenda wynosi 50.000 EUR. Spółka Italiano, mająca siedzibę w Wenecji, świadczyła usługi dla spółki polskiej z zakresu doradztwa i księgowości na kwotę 1000 EUR.

Czy polska spółka musi zapłacić podatek u źródła za pomocą mechanizmu *pay and refund*?

Odpowiedź: Odsetki są w zasadzie zobligowane do mechanizmu *pay and refund*, jednakże w tym stanie faktycznym nie będą mu podlegały, gdyż ich kwota jest mniejsza niż 2 mln zł na rzecz tego podatnika. Ponadto nie wiadomo, czy zachodzą powiązania pomiędzy spółkami oraz czy spółka z Włoch posiada rezydencję tylko we Włoszech. W takiej sytuacji należy przejrzeć umowę o unikaniu podwójnego opodatkowania pomiędzy Polską a Włochami. Umowa przewiduje zwolnienie z opodatkowania odsetek w opisanych sytuacjach, a także obniżoną stawkę podatku do 10% kwoty odsetek, po udokumentowaniu rezydencji podatkowej podatnika i ustaleniu, czy jest rzeczywistym właścicielem. W przypadku dywidendy, która również jest mniejsza niż 2 mln zł na rzecz tego kontrahenta, nie musi ona być obligatoryjnie traktowana mechanizmem *pay and refund*. UPO pomiędzy Polską a Włochami pozwala na opodatkowanie wypłacanej dywidendy stawką 10% w kraju źródła, a nie 19%. Płatności za usługi doradztwa i księgowości na kwotę 1000 EUR nie będą nigdy opodatkowane mechanizmem *pay and refund*, gdyż zostały z niego wyłączone.

5. Wnioski

Temat podatku u źródła wciąż jest poddawany aktualizacji ze strony ustawodawcy. Nowy mechanizm *pay and refund* ma zarówno zalety, jak i wady. Do zalet można zaliczyć fakt, iż w przypadku posiadania wymaganej dokumentacji możliwy jest zwrot w szybszym terminie, aniżeli było to przed wprowadzeniem tego mechanizmu. Z perspektywy przedsiębiorców mechanizm ten wprowadza więcej negatywnych zmian niż pozytywnych. Zalicza się do nich m.in.: pogorszenie płynności finansowej, trudność w wykazaniu należytej staranności, ustaleniu rzeczywistego właściciela, gdyż te definicje nie zostały prawnie ustalone i są płynne w interpretacjach podatkowych. Ponadto kary za niedociągnięcia z tytułu podatku u źródła są znaczące, a nawet osobiste w przypadku podpisania oświadczenia przez członków zarządu. Reasumując, uważam, iż nowy mechanizm *pay and refund* wpływa zarówno na atrakcyjność inwestycyjną w Polsce, jak i na zmniejszone poczucie bezpieczeństwa

w rozliczaniu zobowiązań podatkowych w RP. Ponadto, moim zdaniem, w przypadku stałych płatności dla nierezydentów najbezpieczniejszą opcją dla spółek może okazać się otrzymanie opinii o uzyskaniu preferencji ze względu na jej długość trwania.

Literatura

- Deloitte. (2019, 27 marca). *Podatek u źródła (WHT). Oświadczenie czy pobór podatku u źródła i zwrot*. Pobrane 12.02.2023 z <https://www2.deloitte.com/pl/pl/pages/tax/articles/alerty-podatkowe/podatek-u-zrodla-wht-oswiadczenie-czy-pobor-wht.html>
- EY. (2022, 19 stycznia). *Od 1 stycznia obowiązuje nowy reżim WHT*. Pobrane 12.02.2023 z https://www.ey.com/pl_pl/biuletyn-podatkowy-i-prawny/alerty-ey/2022/01/nowy-rezim-wht
- Górka, D. (2022, 28 lipca). *WHT 2022 – wprowadzenie mechanizmu pay and refund*. Pobrane 12.02.2023 z <https://www.mddp.pl/wht-2022-wprowadzenie-mechanizmu-pay-and-refund/>
- Kuźniacki, B. (2022). *Rzeczywisty beneficjent a podatek u źródła*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Mikuła, P. (2022, 25 października). *Opinia o stosowaniu preferencji w podatku u źródła*. Pobrane 12.02.2023 z <https://biz.legalis.pl/opinia-o-stosowaniu-preferencji-w-podatku-u-zrodla/>
- Piętak, A. (2022, 7 marca). *Pobór podatku u źródła – zmiany od 1.01.2022 r.* Pobrane 12.02.2023 z <https://rachunkowosc.com.pl/podatki-i-skladki-2022/pobor-podatku-u-zrodla-zmiany-od-101-2022-r>
- Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Republiki Francuskiej w sprawie zapobieżenia podwójnemu opodatkowaniu w zakresie podatków od dochodu i majątku (Dz. U. z 1977 r. Nr 1, poz. 5)
- Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Republiki Włoskiej w sprawie unikania podwójnego opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania, sporządzona w Rzymie dnia 21.06.1985 r. (Dz. U. z 1989 r. Nr 62, poz. 374)
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2022 r., poz. 2587)
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2022 r., poz. 2647)
- Wojtach, J. (2021). *Changes to Poland's pay and refund withholding tax regime from 2022*. London: International Tax Review.

“Pay and Refund” Mechanism in Withholding Tax

Abstract: According to amendments in Polish tax regulations in 2022 there was implemented a new mechanism regarding withholding tax called “pay and refund”. Its implementation has a direct influence on investment attractiveness in Poland or even sense of safety when it comes to pay corporate income tax. On the other hand, this mechanism enables to get back the refund from Tax Authorities a few days faster. The article consists of introduction to withholding tax and its basic description, touches the essence of the “pay and refund” mechanism or exemptions and preferences with regard to new mechanism. The aim of the article is to provide a brief introduction to changes in tax law regarding withholding tax in Poland. Therefore, a few practical examples were included to show the real problems. The author used several research methods: literature studies, analysis of articles, law regulations, websites.

Keywords: WHT, withholding tax, “pay and refund” mechanism